

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/27, p. 113-126

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12410>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

✍ **Referees/Hakemler:** Doç. Dr. Emrullah FATİŞ –
Yrd. Doç. Dr. Metin CEYLAN

This article was checked by iThenticate.

KAVMIYETÇİLİK

*Selahattin ÇELİK**

ÖZET

19. yüzyıl, bilimsel ve kültürel manada insan topluluklarının büyük ve etkili kırılmalar yaşadığı bir dönemdir. Bilimsel gelişmenin fen bilimleri odağa alınarak büyük yol kat ettiği bu dönemde sosyal bilimlerin metodolojisi de ırk (genetik), iklim, gibi coğrafi verileri bakış açısının merkezine yerleştirmiştir. Bu bakış açısı, birlikte yaşamının elzem olduğu modern toplum yapısında sosyolojik bazı problemlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu çalışmada “İrkçilik ya da Kavmiyetçilik” olarak isimlendirilen olgunun, modern dünyada yarattığı olumsuz algı odağa alınacaktır.

Bu bağlamda Kavmiyetçilik, “insanın sahip olduğu yaratılış farklılıklarını, yaratılış itibariyle kendisine benzemeyen diğer insanların aleyhine kullanması” olarak tanımlanabilir. Bu kötü haslet, fertler arasında önce sinsice yayılır daha sonra da toplumların parçalanıp dağılmasına yol açar. Genetiksel, dinsel, mekânsal vb. kültürel niteliklerin daha üstün olduğunu esas alan “kavmiyetçilik” cinsiyet, grup ve takım rekabetlerine kadar varan aşırılıklarla bireyler arasında hırs ve öfke tohumlarının atılmasına yol açar. Bireylerin hamasi yönleri üzerinden yürüyen bu bakış açısı, başlangıçtaki bilimsel özelliğini de yitirerek sosyolojik bir “kangren” halini alır. Bütün dünyadaki toplumları çeşitli yönleri ile ilgilendiren bu problemin İslam toplumları için daha özel bir anlamı bulunmaktadır. Zira İslam dini sadece belirli bir ırkı muhatap almayan evrensel bir dindir.

Kavmiyetçilik, bir soyu üstün sayarak, öteki ırkları küçük görmektir. Kavmiyetçilik, geleneklerine uymayan ve onun esaslarını aşağılayan, hırçın ve zalim bir aklın ürünüdür. İrkçilik ya da bir başka ifade ile Kavmiyetçilik, dinî iletişimi koparan başıboşluk ve dehşete alan kazandıran, sosyal yapıda tahribe yol açan bir virüstdür. Özellikle hayata anlam veren dinsel ve etik esaslar yerine, soycu ve ırksal kriterleri esas alması dolayısıyla yıkıcıdır. Toplumların yapısında fitnenin en berbat seyrangâhı, ırksal iddiasıdır. Bu sebeple bu hastalık, vahdetimizi bölmeye uygun faktörlerin başında gelir. Bundan dolayı soyculuğun tabiatında yarılmak, bölünmek bulunur.

* Yrd. Doç. Dr. Kilis 7 Aralık Üniversitesi Coğrafya Bölümü, El-mek: selahattincelik@kilis.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Kavmiyetçilik, Mekân, Irk, İnanç, Topluluk, Değer aktarımı.

NATIONALISM

ABSTRACT

19th century was era of great and effective breakups in scientific and cultural meanings. In this period which science showed progress in the focal point of physical sciences, datas from race (genetics), climate, geography centered at methodology of social sciences. Within this perspective which is compulsory in modern society, some sociological problems revealed. In this present study, negative perception of the fact which is called “nationalism” will be focused.

Nationalism in this context can be described as human’s usage of the other people’s differences from creation against them. This bad trait spreads between persons cunningly first then causes divide and collapse of societies. “Nationalism” which based superiority of cultural features of race, lineage, tribe, kin, sect, language, belief, etc, breeds bad blood in gender, group and team conflicts. This point of view which runs on the epic features of persons’, lost its scientific feature then turns into sociological ‘gangrane’. This problem which involves societies of the world in various points, has special meaning for Islamic societies. Likewise religion of Islam does not adress a single race but it is an universal religion.

In this present study, various meanings and interprets of verses of the Koran and hadith mentioned which glimmering on the explanation of this problem. Centered around Islam belief and the from the time of the first man and prophet Adam examples from various societies and symbols given so negative conclusions of nationalist and ethnocentrism tried to revealed. Especially dangerous levels of nationalism for the muslim societies in the last century pointed. It is tried to give proposals to muslim societies’ conflicts in the solution to this subject from their internal dynamics.

STRUCTURED ABSTRACT

19th century was era of great and effective breakups in scientific and cultural meanings. In this period which science showed progress in the focal point of physical sciences, datas from race (genetics), climate, geography centered at methodology of social sciences. Within this perspective which is compulsory in modern society, some sociological problems revealed. In this present study, negative perception of the fact which is called “nationalism” will be focused.

Nationalism in this context can be described as human’s usage of the other people’s differences from creation against them. This bad trait spreads between persons cunningly first then causes divide and collapse of societies. “Nationalism” which based superiority of cultural features of

Turkish Studies

race, lineage, tribe, kin, sect, language, belief, etc, breeds bad blood in gender, group and team conflicts. This point of view which runs on the epic features of persons', lost its scientific feature then turns into sociological 'gangrene'. This problem which involves societies of the world in various points, has special meaning for Islamic societies. Likewise religion of Islam does not adress a single race but it is an universal religion.

In this present study, various meanings and interprets of verses of the Koran and hadith mentioned which glimmering on the explanation of this problem. Centered around Islam belief and the from the time of the first man and prophet Adam examples from various societies and symbols given so negative conclusions of nationalist and ethnocentrism tried to revealed. Especially dangerous levels of nationalism for the muslim societies in the last century pointed. It is tried to give proposals to muslim societies' conflicts in the solution to this subject from their internal dynamics.

Kavmiyetcilik (racism) is to regard one race, nation or a lineage as superior and to despise other races. It is an assailant, invader and cruel mentality that disparages the rudiments that are not based on its own tradition. Kavmiyetcilik is a germ that loosens religious ties, spreads anarchy and atrocity, and destroys social structures. It is destructive mainly because it replaces religious and moral rules, which put life in order, with the rules based on race and nation. The most terrifying germ in social structures is the claims on lineages. Therefore, this germ is on the top of the list of things that have potential to destroy our social unity. Ultimately, Kavmiyetcilik is based on dispute and division.

The damages that Kavmiyetcilik causes can be summarized as follow:

- Regarding a lineage as superior damages justice, which is the foundation of societies. It causes cruelty, coercion and terror. Favoritism is one of the basic features of Kavmiyetcilik. Hence, Kavmiyetcilik could not be just and merciful.

- Kavmiyetcilik damages social ties. It undermines relationships, fondness, affection and sincerity. It generates grudge, hatred and ostracism, which are the sources of all the germs that destroy our social unity and moral values.

- Claiming superiority to a lineage creates a horrifying hatred-filled environment. It diminishes compassion, kindness, affection and benevolence, which are divine moral characters. An example would be the massacres carried out by racist anarchists.

- Kavmiyetcilik feeds on other races and nations. Its philosophy is based on arrogance and selfishness. It claims superiority and nobility that harms social life and creates unrests and conflicts in societies. It considers itself virtuous and honorable, and never accepts any defect.

- Kavmiyetcilik is like a poisonous oleander tree that extinguishes the human world. Humanity has been suffering from its poisonous fruits for centuries. First and Second World Wars are the proofs for that.

Turkish Studies

-Kavmiyetçilik is a destructive storm. It has weakened many states, terminated many more and created coercion and cruelty in the history of humankind.

Racism is not about being different from other races; it is to regard one race physically, intellectually and morally superior and powerful based on biological differences. This approach can even reach a point where it justifies social and racial discriminations, violence and even genocide.

Those who consider themselves as different, based on race, lineage, nation, ethnicity, group etc. have to accept that these differences are the natural facts of creation. They cannot deny the existence of these differences. They do not have the chance to choose them. One cannot choose one's mother and father, just like one cannot choose to be Turk, Kurd, Pharisee, Arab, Black, White European or American. These differences are God's graces and mercy, of which they are not fully aware. They do not know the hidden causes behind these differences. One cause is to know each other. Imagine, if all the people were created as the same; how would they know each other, how would their social, economic, political relations become. Eventually, 'one of His signs is the creation of the heavens and the earth, and the difference of your languages and colours. There are indeed signs in that for those who know'.

This deviant mentality and its philosophy of 'homo homini lupus' appeared when people forgot companionship, co-existence, the holiness and inviolability of human life, and the fact that the God is the only one who can create and claim a life; in other words, it appeared when people forgot humanity. People have started to kill each other for thin reasons and excuses. They have used their mind, intelligence, knowledge and science, which are blessings, to kill each other in order to live a bit more comfortable life. They have even manufactured nuclear, biological and chemical mass destruction weapons in order to reach their disgusting objective. Particularly, racist imperialist global powers have used Kavmiyetçilik dastardly in order to sell more weapons to the sides they have divided. In this way, while these powers are making vast amount of money, those who were obstacles on their ways are still killing each other with these weapons today. Yet, it must not be forgotten that leaving these artificial division aside and gathering and uniting sincerely under 'Islamic Brotherhood' would futile this treacherous aims. As Mehmet Akif Ersoy states 'an enemy cannot draw into a nation until an idea of division enter into a nation, a nation cannot be intimidated if the hearts beat together'

Many lives have been lost for the sake of racism and Kavmiyetçilik. Many families were destroyed, many people died for the sake of colonialism. Many massacres were carried during brutal conquests. Many died for the sake of power and sovereignty. Unrestrained desires, grudges and hatreds have caused many lives. Anarchy and terror killed many more. Many vendettas killed lots. Mafia and shadow powers killed many. Many important people's deaths remain unsolved. There have been chaos, fear, anxiety, apprehension, unrest, blood and tears on earth. All these have occurred as a result of Kavmiyetçilik's productions of 'we, they, others and enemies'.

Turkish Studies

Those who have contaminated with this horrifying virus have killed 'Eşref-i Mahlûkat [the most honourable of all creatures]' with thin excuses. There is only disappointment to them in this world and the other. 'And whoever kills a believer intentionally - his recompense is Hell, wherein he will abide eternally, and Allah has become angry with him and has cursed him and has prepared for him a great punishment' (Quran, Surah the Women)

In today's world, the illness of Kavmiyetçilik has been destroying the most important values like tolerance, accepting the others, compassion, co-existence and replacing them with othering, exclusion and division. Racism is not an ideology but a psychological disease. It is not easy to cure but not impossible either. The remedy for this illness is Islam that is the only religion for all humankind for all times. Quran has seen and diagnosed today's issues around 1400 years ago and shown the remedy that will cure all these illnesses from their roots. This remedy is 'Islamic Brotherhood'. There are enough sources for all humankind in this world. All these issues are only the results of unfair and unjust distribution of these sources. If there is the chance for all to live comfortably and happy in this world; then there is no reason to hurt each other.

Keywords: Nationalism, Space, Race, Belief, Society, Alienation, Value trans

1. GİRİŞ

Coğrafya; iklim, afet (Gülersoy ve Çelik, 2017) ve jeomorfoloji (Sunkar, Özdemir, ve Tonbul, 2008) gibi doğal/fiziki koşulların yanı sıra insana/kültüre/beşere dair kavramların da mekân üzerinde bulunduğu şekillendirici etkiyi analiz eder. Kavmiyetçilik, mekân ve siyaset üzerinde değişimde bulunan dinamiklerden birisidir.

İslam, zihinsel veya fiziksel sömürüye yol açan bütün düşünceler gibi kavmiyetçiliği de yasaklamıştır. Kur'an'da belirtildiği şekli ile Hz. Âdem ve Havva'nın bütün insanlığın ortak atası olduğu ifadesi, insanların eşitliğini ve ortak soydan geldiğini vurgular. Bu bağlamda insanlığın farklı ırklara ayrılmalarının nedeni ise farklılıkların oluşturabileceği zenginlik ve yardımlaşma ortamı olarak belirlenir. İslam inancına göre, zulüm ve sömürüye neden olacak belirli bir kitleye tanınmış kalıcı bir üstünlük veya ayrıcalık söz konusu değildir. İnsanların üstünlükleri; yalnızca inançları, yaşama biçimleri, Allah'ın emirlerine uyma ve yasaklarından kaçınma konusundaki titizliklerinden kaynaklanır. Temel yaklaşım itibarıyla Kur'an hiçbir doğal sebepten dolayı insanların aşağılamasına veya yüceltilmesine taraftar olmamıştır. Zira ona göre insanların en değerlisi, Allah'a karşı sorumluluklarının en fazla bilincinde olup ona göre hareket edendir. "Allah katında en üstün olanınız, en çok takva sahibi olanınızdır" (Hucurat, 49/13) ayeti, bu gerçeğe işaret ederken, üstünlük ve değerlilik kıstaslarının vehbe değil kesbe endeksli olduğunu göstermesi bakımından anlamlıdır (Özcan, 2015: 257).

İslam inancına göre 'İrk' ögesi, insanlara doğal bir üstünlük sağlamadığı gibi medenî bir toplumun oluşmasında da temel bir etken değildir. Medenî bir toplum, özgür iradeleriyle seçtikleri inanç ve idealler etrafında toplanan insanlardan oluşur. Bu nedenle; İslam toplumu, İslam'ı bir din, bir hayat düzeni olarak benimseyen, insanların oluşturduğu toplumdur. Belirleyici tek etkenin inanç olduğu bir toplumun oluşmasında, başka hiçbir maddi ya da manevi etkinin katkısı yoktur. Aynı akide çerçevesinde birleşen insanlar, kan bağları olmasa da kardeşirler. Yine bu inanca göre zihni

Turkish Studies

ve istekleriyle iyi olanı belirleme ve kötü olandan kaçınma olanağına sahip olan insan, yaptığı seçimler dolayısı ile sorumludur. Bu seçimlerde herhangi bir gruba özel bir ayrıcalık tanınmamış olması İslam'ın özgürlükçü ve eşitlikçi yönlerini de ortaya çıkarır.

Bu çalışmada, ırk, ideoloji, sınıf, renk gibi nedenlerle insanların bir diğer grup üzerine kurduğu tahakküm ve sömürme biçimleri örneklenmiş, İslam'ın bu durumlar karşısında önerdiği çözüm yolları ortaya konulmaya gayret edilmiştir. Eşit temel haklara sahip olunması gerekirken, bir kısım insanları aşağılayıp ötekileştiren kavmiyetçiliğin toplumlara verdiği zararlar ve bu zararları bertaraf etmenin yolları ayet ve hadisler ışığında ele alınmıştır.

2. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KAVMİYETÇİLİK

Kavmiyetçilik ya da ırkçılığın, insanlık için tehlikeli olması sosyal ayrımcılığı körüklemesi dolayısıyladır. Bu düşünce ırklar arasında fark gözetilmesini teşvik ederek kişilerin kendisiyle aynı etnik veya kültürel bağı paylaşanları farklı kriterlerce belirlenmiş sosyolojik gruplardan üstün göstermesinden dolayıdır. Irkçılık, ilk çağlardan beri insanlığa büyük zararlar veren, ön yargının ağır bastığı bir benlik dayatmasıdır. Mehmet Akif; toplumda gördüğü kavmiyetçiliği, Batı'yı yanlış anlama gibi olumsuzluklardan kaynaklandığını belirtir. Akif kavmiyetçilik karşısında sessiz kalamaz ve kavmiyetçiliği: “En hassas yerine dokunulmuş bir volkan gibi patlayarak etrafına kıvılcımlar saçar. Bu kıvılcımlar cemiyetin sefaletine bir başkaldırıdır. Onun isyanı, kaynağını sonsuz varlıktan alan ruhsal bir değişimi amaçlar (Paksoy, 2017).” şeklinde açıklamaktadır.

Kavmiyetçilik ve buna yakın bir anlam ifade eden “İrkçilik, kapitalist üretim biçiminde, sömürünün bir mekanizmasını yansıtan ve sömürüyü meşru kılan, sömürüye dayalı sosyal olanı doğallaştıran ve böylece toplumsal ilişkilere ilişkin yanlış bilinç veren bir ideolojidir. Modern kapitalizmin ideolojisi olarak ırkçılık, uluslararası ekonomik sömürü, politik baskı, sosyal ayrımcılık ve insanların yabancılaşmasını haklılaştırmaya çalışmaktadır. Modern biçimiyle ırkçılık, kapitalist toplumların gelişimine paralel olarak ortaya çıkmış ve yabancılara karşı duyulan nefret için gerekli örnek ve stereotipleri oluşturmuş ve kapitalist toplumun bir parçası olmuştur. Bu yüzden kapitalizm olmadan ırkçılığı, ırkçılık olmadan ise kapitalizmi düşünmek pek olası değildir” (Alver, 2001). Maddenin esas alındığı, şefkat ve merhamet duygularının ötelendiği kapitalizmin insana saadet getirmediği, tarihi boyunca sergilediği çıkarıcı, bencil ve zalim uygulamalarıyla terübe edilmiştir.

Kavmiyetçilik hastalığının toplumlara verdiği zararlardan korunmak için evrensel değerlerden hoşgörünün kitlelerce benimsenip yayılması son derece önemlidir. Güven ve saygının egemen olduğu bir hayat sürebilmenin en temel unsurlarından biri olan hoşgörünün gerekliliği, sosyal hayatın her kesitinde hissedilmektedir. Hoşgörü, bireylerin hak ve hürriyetlerinin güvence altına alındığı ve bireysel özgürlüklerin önemsendiği günümüzde, bireylerin farklılıklarıyla bir arada yaşayabilmesi için ihtiyaç duyulan bir kavramdır (Arıcı ve Tokur, 2015).

İnsanlar arasında yapılan ayrımcılık zaafı çok eskilere dayanır, “Eski Mısırdaki firavunlar devrine ait mezar duvarlarındaki resimlere, bakılınca insanlar arasında bariz bir ayrımcılığın yapıldığı hemen sezilebilmektedir. Söz konusu resimlerde Mısır'ın yerli halkı başka renkte, Mısırlı olmayan kimseler ayrı renklerde tasvir edilmişlerdir. Milattan önceki tarihlerde Çin'de Çi-in hanedanı zamanında da insanlar arasında aynı haksız uygulamaları görmek mümkündür. Bu devirde de insanlar renklerine göre farklı muamelelere tabi tutulmuşlardır. Eski Yunan medeniyetinde bu uygulamalara benzer ayrımcı anlayışlar hâkimdi. Farklı etnik yapıya sahip yabancılara kendi vatandaşları arasında ayrımcılık yapan Yunanlılar, kendi ırklarına mensup insanları birlikte yaşadıkları diğer toplumların fertlerinden üstün görerek kendilerinden olmayanlara

“barbar” demişlerdir. Bu deyim günümüze kadar gelmiştir. Yunanlılardaki bu ayrımcılık ilerleyen zamanlarda diktatoryalara ve köle sisteminin kurulmasına zemin hazırlamıştır.

İslam Dönemi’nde ırkçılığın, cahiliye devrinin bir âdeti olduğu vurgulanarak kesin olarak yasaklanmıştır. İslam öncesi Arap toplumunda sıklıkla görülen kabileye dayalı üstünlük düşüncesi ve bu düşüncenin ortaya çıkardığı çatışmalar, başlangıcından itibaren İslam düşüncesinin mücadele ettiği bir düşünme biçimidir. İslam düşüncesinde çokluğun ve güçlülüğün değil, insanı üstün kılan iyi meziyetlerin esas alınması esastır. “Çokluk kuruntusu sizi o derece oyaladı ki, nihayet kabirleri ziyaret ettiniz” ayetinin geçtiği sureye, “çokluk yarışı ve çoklukla övünme” anlamına gelen “tekasür” kelimesi isim olarak verilmiştir. Cahiliye Araplarının “mal, evlat ve akrabalarının çokluğunu bir gurur ve şeref sebebi sayarak, hatta bu hususta yaşayanlarla yetinmeyip kabilelerinin üstünlüğünü geçmişleriyle de ispat etmek için kabirlere gidip, ölmüş akrabalarının çokluğuyla övünme davranışları eleştirilerek, gerçek üstünlüğün ahirette ortaya çıkacağı belirtilmiştir” (Kur’an-ı Kerim Açıklamalı Meali, 2012: 621).

Kavmiyetçilik modern dünyanın da en büyük problemlerinden biridir. “Yüzyıllarca geri bırakılmış yerlerden daha gelişmiş bölgelere insanlar taşınarak köle olarak kullanılmışlardır. İlk köle gemisi 1562’de Amerikan sularına girmiştir. Bu dönemlerde insanlığın yüz karası manzaralar sergilenmiştir. Denizlerde köle taşıyan bir geminin geçmekte olduğu rüzgârla gemiden etrafa yayılan kokulardan kilometrelerce uzaktan bile hemen anlaşılıyordu. Çünkü birbirlerine zincirlenerek bağlanan ve balık istifi sıralanan zenci köleler, günlerce süren uzun seyahatler boyunca, ölmeyecek kadar ağızlarına akıtılan çorbayla besleniyorlardı. Bu süre içinde yiyip içtiklerini yukarıdan ve aşağıdan dökmek zorunda bırakılıyorlardı. İşte Zencilerin “kötü koktukları” ön yargısı, büyük ihtimalle bu gerçeten kaynaklanıyor olabilir. Zenci köleliği, ancak 1863’te onların da bir insan olduğu düşünüldüğü geç bir zamanda kaldırıldı. Ancak köleliğin kaldırılmasının asıl nedenini biraz da sanayileşen kuzey ülkelerinin özgür emeğe olan ihtiyaçlarında aramak gerekir. Binbir zorluk ve işkencelerle vatanlarından koparılan zenci kölelerin, ulaştıkları gurbet ellerde yeni efendilerinin yapacağı zulüm, hakaret ve aşağılanmaları hatta katledilmeleri gibi akıbetler beklemekteydi.

Resim: 1- Zencilerin İşe Alınacağını ve Su İçebileceğini Uyarı Levhalarıyla Gösteren Mekânlar (<http://www.turkcebilgi.com>).

Amerika’da lavaboların bile ayrı olduğu dönemler ırkçılığın vardığı boyutları gösteriyordu” (Şenel, 2000). İrkçılığın verdiği zararlar sadece zenciler ve ilkel toplumlarla sınırlı kalmamış, dünyanın her yerinde yaşayan diğer farklı sınıflara ve uygar halklara da büyük zararlar vermiş ve hala vermektedir. Bütün bu utanç verici ötekileştirme saplantıları, İrkçılığın “ideolojik bir düşünce değil, aksine psikolojik bir hastalık” olduğu tezini akla getirmektedir.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/27

“İrkçilik, 1900’lü yıllardan sonra siyaset biliminin konuları arasına girmeye başladı. Antropolojide ırklarla ilgili konularda yapılan çalışmaların tarihi süreci incelendiğinde, ırk deyiminin ilk defa Avrupa’da kullanıldığı görülmektedir. 2. Dünya Savaşı’nda milyonlarca pek çok farklı kimliğe sahip kimsenin katledilmesi olayları, Siyaset Bilimi dâhil tüm Sosyal Bilimlerin “ırk ve ırkçılık” konusuna olan meraklarını körüklemiştir” (Sumbas, 2009: 260). Kavmiyetçilik düşüncesi 19. Yüzyılda dünyada yaygınlaşan kapitalist ve sosyalist yapılara da entegre olarak Müslüman ülkelerin ve Doğu dünyasının aleyhinde işleyen utanç verici bir süreç halini almıştır.

Resim: 2- Son Yıllarda Bazı Batılı Ülkelerde İrkçılık Ayıbı, Giderek Artan Bir Hızla Din Farklılıklarında Belirmektir (İrkçilik filetype: pdf Google).

Ana sebebi kavmiyetçilik olan ve günümüzde Ortadoğu’da kronikleşen ve dünyanın daha birçok yerinde patlak veren savaşlar insanlığa büyük darbeler vermektedir. Özellikle son yıllarda Bosna, Myanmar, Afganistan, Irak, Filistin, Suriye gibi nüfusunun ezici çoğunluğunun Müslüman olduğu ülkelerdeki hazine durumları göz önüne alındığında ırkçılığa, üstünlüğe ve zenginliğe dayalı haksız ve yersiz düşünce sistemlerinin dünya üzerinde yaşayan bütün insanlar için ne derece olumsuz sonuçlar yaratabileceği daha açık bir biçimde anlaşılabilir.

3. KUR’AN’DA KAVMİYETÇİLİĞİN TEHLİKESİNİ VURGULAYAN BAZI AYETLER

Kur’an’da insanlar arasındaki eşitlik ve kardeşlik birçok yerde vurgulu bir biçimde kullanılmıştır. Bu kullanımın en önemli örneği Hz. Âdem ve Hz. Havva üzerinden anlatılan insanın yaratılışı kıssasıdır. Bu kıssanın vurguladığı esas düşünce evrensel anlamda kardeşlik ve eşitliktir.

Kur’an-ı Kerim’de ırkçılığın tehlikesi ve insanlar arasında oluşturduğu tahribatla ilgili olarak geçen diğer bazı ayetler şöyledir: “Müminler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah’tan korkun ki esirgenesiniz” (Hucurat, 51 / 10). Burada din kardeşliğinin önemi vurgulanıp, basit dünyevi çıkarların kardeşlerin aralarına girip onları birbirine düşürmemesi gerektiği, nefislerine uyup didişen ve bu yüzden araları bozulan fertlerin adaletli bir şekilde barıştırılıp kucaklaştırılmasının iyiliklere sebep olacağı vurgulanmaktadır. Bir sonraki ayette de

inanırlar bu konuda şöyle uyarılmaktadırlar: “Ey iman edenler, bir kavim bir başka kavimle alay etmesin, belki alay edilenler kendilerinden daha hayırlıdırlar” (Hucurat, 51 / 11).

Toplumları tehdit eden ırkçılığın yarattığı tahribata karşılık olarak en dikkat çeken ayet ise insanları şöyle uyarmaktadır: “Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir diğiden yarattık. Ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah yanında en değerli olanınız (ırk, renk, soy ve servetçe değil), takvaca en ileride olanınızdır (O’ndan en çok korkanınızdır.) Şüphesiz Allah bilendir, her şeyden haberdardır” (Hucurat, 51 / 13).

Mademki insanın ana ve babasını, ırkını, rengini, doğum yerini vb. gibi özelliklerini seçme şansı yoktur, o halde yaratanın takdirine rıza göstermekten başka çaresi de yoktur. Yaratanın boyasını beğenmemek, O’nu beğenmemek demektir ve apaçık bir azgınlıktır. Bu tutum ilahi takdiri değiştiremeyeceği gibi, sahibini de dalalete sürükler. Bu konuda, “yaratılanı hoş gör, Yaratanın ötürü” sözü ne kadar yerinde kullanılmıştır.

Resim: 3- Devlet Güçleri Bile Renginden Dolayı İnsanlara İşkenceler Uygulamıştır.

4. KAVMIYETÇİLİĞİN TEHLİKESİNİ VURGULAYAN BAZI HADİSLER

Kavmiyetçilik hastalığına tutulanlar, kendilerinden olmayanları negatif bir ayrımcılığa tabi tutmuş, aşağılamış hatta onlara şiddet uygulamışlardır. Şiddet tüm zamanların ortak bir sorunu olarak hem toplumsal hem de bireysel dinamikleri üzerinde sürekli tartışılan bir olgudur. Dünya Sağlık Örgütü tarafından “kişinin kendisine, başkasına ya da bir grup ya da topluluğa karşı ölüm, yaralama, psikolojik zarar ya da kusurlu gelişim veya mahrumiyetle sonuçlanabilecek kasıtlı güç ya da tehdit kullanma” şeklinde tanımlanan şiddet (World Health Organization, 2002), yaşamın sürdürüldüğü veya insan etkileşiminin gerçekleştiği tüm alanlarda karışımıza çıkmaktadır (Özcan, 2015: 259).

Son Peygamber, kavmiyet davası gütmeyi sık sık gündeme getirerek eleştirmiş ve kesinlikle yasaklamıştır. Bir hadisinde: “Ey insanlar! Rabbiniz birdir, babanız da birdir. Hepiniz Âdemdensiniz, Âdem ise topraktır. Arap’ın Arap olmayana, beyazın siyah üzerine üstünlüğü yoktur. Üstünlük takvadadır” (Tirmizî, 1992). Yine “Veda Hutbesi” olarak bilinen ünlü konuşmasında, “Arap’ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arap olana, beyaz renklinin siyaha, siyah renklinin beyaza bir üstünlüğü olmadığını, üstünlüğün yalnızca takva ile olduğunu on binlere ilan etmiştir.

Resim: 4- İnsanların Renklerinden Dolayı Aşağılanmaları Modern Çağda Sıklıkla Görülen Bir Durumdur (www.türkcebilgi.com /ırkçılık).

Mekke'nin fethinde, toplanan mahşeri kalabalıklara yaptığı konuşmada Hz. Peygamber (sav) kavmiyetçilik ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir: “Sizden cahiliye ayıplarını ve büyüklenmesini gideren Allah'a hamd olsun. Ey insanlar tüm insanlar iki gruba ayrılırlar: Bir grup iyilik yapan, iyi olan ve kötülükten sakınanlardır ki; bunlar Allah nazarında değerli olan kimselerdir. İkinci grup ise günahkâr ve isyankâr olanlardır ki; bunlarda Allah nazarında değersiz olanlardır. Yoksa insanların hepsi Âdem'in çocuklarıdır, Allah Âdem'i topraktan yaratmıştır”. Hz. Peygamber (sav) insanların aynı kökten geldiklerini ve üstünlüğün yalnız takva ile ölçülebileceğini belirtmekle yetinmeyerek, Allah'ın insanları ırklarına göre değerlendiremeyeceğini üzerine basa basa tebliğ eder. Bir başka konuşmalarında ise: “Allah kıyamet günü sizin soyunuzdan-sopunuzdan sormayacaktır. Şüphesiz Allah katında en üstün olanınız kötülüklerden en çok sakınanınızdır. Allah sizin mallarınıza ve şekillerinize bakmaz; fakat O sizin kalplerinize ve amellerinize bakar. Bütün bu gerçek ve uyarılar karşısında kavmiyetçilik davası güden kişinin, Müslümanlık iddialarının bir anlamı yoktur. Hz. Peygamber (sav): Kavmiyetçilik davasına karşı bizden değildir, ırkçılık üzerine savaşa girenler de bizden değildir” buyurarak böyle bir kişinin yerini tespit etmiştir” (Müslim, 1992).

İslam inancı getirdiği evrensel kardeşlik ilkesiyle, cahiliye devrinde tüm olumsuz etkisiyle ve inatla, dayandığı gelenekler zincirinden taviz vermeden hüküm süren kavmiyetçilik âdetini ayaklar altına alıp ortadan kaldırdı. Kendilerini beraber yaşadıkları diğer topluluklardan üstün gören Mekke müşriklerinin, akıl almaz zulüm ve baskılarına rağmen batılı Süheyl, Habeşistan'lı Bilâl ve Acmeli Selman gibi hor görülen ve dışlanan insanların olağanüstü gayretleriyle çok kısa bir zamanda ideal bir toplum oluşturdu. İslam inancı, her türlü ırkçılığı yasak, din kardeşliğini farzlardan saymıştır. Günümüzün Müslümanları, bu kardeşliğin değerini yeterince kavrayamamaktadırlar. Eğer bu manevi değer yeterince kavranılmış olsa, ülkemizde, farklı etnik yapılara sahip unsurlar arasında hiçbir sorun yaşanmaz. Tıpkı bünyesinde 43 çeşit farklı topluluğu bünyesinde barındırıp 600 küsur yıl dünyaya hükmeden Osmanlı gibi. İslam inancına göre Müslüman olan unsurlar hangi dil, renk ve meşrepten olurlarsa olsunlar, dünyanın hangi coğrafyasında doğarlarsa doğsunlar kardeşlerdir. Üstelik bu kardeşlik ana ve baba bir olan kardeşlikten daha ileridir.

İslam inancında kavmiyetçilik ile ilgili isabetli ve evrensel hükümlerin yalnızca sözde olmayıp sosyal hayatta uygulandığına dair İslam tarihinde sayısız örnekler vardır. Günümüzde de az

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/27

da olsa İslam nizamının yaşandığı topluluklarda bu örneklere rastlamak mümkündür. Sosyal hayatını değişik alanlarında (okul, cami, işyeri) farklı yöre, dil, ırk, renk ve etnik yapılara mensup Müslümanların ana, baba bir kardeşler gibi hatta ondan daha fazla kaynaştığı, uyum içinde yaşadığı kardeşçe bir birlikteliği sağladığı gözden kaçmamaktadır. Bu beraberlikte iyi, kötü, alt, üst, grup, sınıf, soy, takım gibi ayrımcılık belirtisini yansıtan hiçbir ize rastlanılmaz. Bu potaya giren her insan, sosyal statüsü ne olursa olsun, ister yoksul ister zengin olsun, hangi etnik gruba mensup olursa olsun bir tarağın dişleri gibi eşit haklara sahiptir. İslam dini dışında olanlar bile diğer sistemlerin hiç birinde görülmedikleri bu eşitlik karşısında hayretlerini gizleyememektedirler. Yalnızca İslam Nizamı, dünyanın her tarafında dağınık olarak yaşayan farklı kültürlere mensup sayısız toplulukları ve milletleri tevhit inancı etrafında birleştirerek tek bir ümmet yapmıştır. Bu kadar mükemmel ve uyumlu bir bütünlüğü sağlayan başka bir inanç sistemi görülmemiştir.

Hinduların kast sisteminde de kavmiyetçilik görülür. Bu sistemde de insanlar sınıflara ayrılmış, Hindular bütün haklara sahip üstün sınıf olarak kabul edilmiş, diğer etnik grup mensupları ise çeşitli sınıflara, kısıtlı imkân ve haklara sahip oldukları bir sistem kurulmuştur. yüksek tabakadan olanlar karşısında diğer bütün insanlar aşağı ve pis kabul edilmişler ve paryalar zillet ve rezaletin çukurlarına atılmışlardır. Günümüzde Hindu Budistlerin Arakan Müslümanlarına karşı giriştikleri etnik temizleme, zulüm, işkence ve katliamlar insanın kanını donduracak derecede olup kendilerinden olmayanlara karşı uyguladıkları insanlık dışı uygulamaların sebebi de yakalandıkları ırkçılık hastalığıdır. Benzer olaylar yakın geçmişte Bosna-Hersek'te, günümüzde Filistin'de, Suriye'de, Irak'ta ve dünyanın daha birçok yerinde görülülebilmektedir. Özellikle Müslümanlara karşı olmak üzere gücü elinde bulunduran bazı kuvvet sahiplerinin, güçsüz bırakılmış topluluklara karşı sergiledikleri ırkçılık ayrımı, onları akıl almaz vahşetlere sürüklediği tüm çağdaş dünyanın gözleri önünde cereyan etmektedir. Kavmiyetçilik ya da ırkçılık illeti, bu hastalığa yakalananların, kendilerinden olmayan insanları aşağılayıp hor görmeleri temel insan haklarını ellerinden almaları ve onlara dünyayı dar edecek dereceye sıkıntılara sokmaya sebep olmaktadır.

Siyah ve beyaz ayrımının, Afrika ve Amerika'da siyah cinsten olanlara yaptırdığı zulüm ve işkenceyi tarih sayfalarında aramaya gerek yoktur. Günümüzde, 21. asra geldiğimiz bu çağda bile bu ayrım herkesin gözleri önünde cereyan etmektedir. Avrupalıların Amerika kıtasına giderek Kızılderililere yaptıklarının, Asya ve Afrika'nın zayıf milletleri üzerine hâkimiyet kurarak yaptıkları zulümlerin altında, hep kendi millet ve ırkının dışında olanların can, mal ve namusunun kendilerine mubah olduğu düşüncesi yatmaktadır. Bu düşünce bazılarını, kendi dışındakilerin sadece kendilerine hizmet edecek köleler olarak yarattığı, hatta onları gereksiz varlıklar gibi görüp varlık âleminden silip atmaları gibi haksızlıkları sürüklemektedir. Bugün dünyanın birçok yerinde bu haksızlıklara şahit olunmaktadır.

Çağdaş medeniyeti ile övünen batı ülkelerinde daha yakın zamanlarda ırkçılığın etkisiyle bir grup, topluluk veya milletin kendilerinden olmayanlara karşı nasıl gaddarlaştığının örnekleri yaşanmıştır. Dünya savaşlarında Alman Irkının üstünlüğünü esas alan Nazi Almanyası, Bosnalılara karşı sırp vahşeti, Ortadoğu'da İsrail zulüm ve katliamları, Arakan'da Budist rahiplerin Müslümalara karşı uyguladığı insanlık dışı katliamlar göz önüne alındığında bütün bunların kavmiyetçilik hastalığının etkisiyle ortaya çıkan korkunç ve müthiş sapıklıklar olduğunu anlayacaktır. Günümüz Avrupası'nda bugün bile bazı konutların işaretlenmesi, duvarlarının ırkçılık söylemleriyle karalanması, hatta yakılması nasıl başka türlü nasıl izah edilebilir?

Türkiye'de uzun bir zamandır devam eden terör olaylarının en önemli sebeplerinden biri de hiç şüphesiz kavmiyetçilik hastalığıdır. Osmanlının son zamanlarında devletin geniş coğrafyasında beliren milliyetçilik hareketleri, zamanla kavmiyetçilik hastalığına dönüşmüştür. Yüzyıllarca bir arada, kardeşçe yaşayan etnik unsurlar birbirlerini boğazlayacak duruma düşürülmüşlerdir. Zaman zaman kavmiyetçilik hastalığının tedavisi ve ortadan kaldırılması için yapılan olumlu çabalar da yok

değildir. Mesela, 1970'lerden itibaren dinî eğilimli partiler, dinî hassasiyet ve yerel geleneklerin etkili olduğu Anadolu'da İslam'ı, seçmenler arasında bir uzlaşma yolu olarak kullanmaya çalışmışlardır. Bu süreçte MG partilerinin dil, politika ve liderlerin kişisel özellikleri bağlamında bölgesel hassasiyet ve beklentileri dikkate alması, belirli bir dinsel hassasiyete sahip, Kürt nüfusun yoğun olduğu bölgelerde sistem ile bu kesimler arasında birleştirici bir unsur olmuştur (İnce, 2010:159). Ancak bu münferit çabalar, kavmiyetçilikten kaynaklanan terör eylemlerinin bitmesi için yeterli olmamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İrkçılık ya da kavmiyetçilik anlayışı, bir kısım insanların kendilerinden olmayan diğer insanlar üzerinde mutlak bir üstünlüğe, özel haklara sahip olduğuna inanması ve elinde bulundurduğu haksız bir güçle üstünlüğünü kabul ettirmesi zorbalığına dayanır. Bu zorbalık üstünlüğün atalarından kendilerine miras kaldığını hatta Yaraticının kendilerine bu hakkı tanıdığı iftirasına başvururlar. Kavmiyetçiliği körükleyen bu anlayışın adalet ve insanlıkla yakından uzağa ilgisi yoktur. Yarattığı itibarıyla birbirlerinden bir farkı olmayan ve sadece birbirleriyle tanışıp kaynaşsınlar diye farklı özelliklerde yaratılan insanların kendi kanınından olmayan, aynı dili konuşamayan ve aynı renkten olmayan insanları küçümsemeleri doğru değildir. Temelde birbirinden farkları olmayan insanların, bazı özellikleri itibarıyla kendilerine benzemeyen diğerlerini küçümsemesi, hor görmesi anlamına gelen kavmiyetçilik anlayışı ayrımcılığa bu da insanları teröre, savaşımlara, katliamlara hatta soykırımlara kadar sürükler, haksızlığı ve şiddeti meşru gösterir.

Kendilerini yabancı gibi hissedenenler, ırk, soy, sop, kabile, kavim, meşrep, grup vb. ayrılıkların bir yaradılış gerçeği olduğunu kabul etmek zorundadırlar. Çünkü bu farklılıkların varlığını inkâr edemezler. Mensup oldukları özellikleri seçme şansları yoktur. Hiçbir kimse anne ve babasını, kendisi seçme şansına sahip olmadığı gibi, Türk, Kürt, Acem, Arap, Zenci, Beyaz Avrupalı, Amerikalı gibi özelliklere sahip olarak yaratılmasını seçme şansına sahip değildir. Farklı özelliklerdeki yaratılışlar aslında insanlar için rahmet olup, onların bir kısmını bildikleri ancak bir kısmını da kavrayamadıkları büyük hikmetler arz etmektedir. Bunların en önemlilerinden biri, insanların birbirlerini tanımalarıdır. Düşünün, bütün insanlar tornadan çıkmış gibi tek tip olarak yaratılmış olsalardı, birbirlerini nasıl tanıyacak, sosyal, ekonomik, siyasal, ticaret ve iletişim gibi ihtiyaçlarını nasıl gerçekleştireceklerdi? “Onun delillerinden biri de, gökleri ve yeri yaratması, lisanlarınızın ve renklerinizin değişik olmasıdır. Şüphesiz bunda bilenler için alınacak dersler vardır (Kur'an-ı Kerim Açıklamalı Meali, TDVY: 396

İnsanlar ne zaman ki bu kardeşlikleri, beraber yaşama zorunluluğunu, birbirlerine ihtiyaçları olduğunu, insan hayatının kutsal ve dokunulmazlığını, canı verenin de alanın da ancak kendilerini yaratan Allah'ın kudretinde olması gerektiğini, kısaca insanlığını unuttular veya ihmal ettilerse, ‘insan, insanın kurdudur’ felsefesini yayan sapık anlayışın kucağına düştüler. Sudan bahane ve basit çıkarlar yüzünden birbirlerini katletmeye başladılar. Kendilerine verilen akıl irade, ilim, fen gibi nimetleri, kısa bir süreliğine, biraz daha rahat yaşama uğruna kendilerine engel gördükleri hemcinslerini yok etmede kullandılar. Hatta bu iğrenç amaç uğruna daha kolay ve daha fazla cana kıymak için hasım gördükleri insanları toptan katleden nükleer, biyolojik ve kimyasal silahlar ürettiler. Özellikle ırkçı emperyalist küresel güçler, kavmiyetçilik fitnessini kallesçe kullanarak bir tarafta bu silahları cephele ayırdığı topluluklara satarak büyük paralar kazanırken, diğer tarafta çıkarlarına engel olarak gördükleri unsurları birbirlerine kırdırarak çirkin emellerine ulaşma gayretlerini günümüze kadar devam ettirdiler. Ancak şu husus kesinlikle unutulmamalıdır ki, bütün suni ayrılıklar bir tarafa bırakılıp “İslam Kardeşliği” mefküresi kapsamında, samimi olarak oluşturulacak birlik ve bütünlük, tüm hain emelleri sonuçsuz bırakacaktır. Zira Mehmet Akif Ersoy'un dediği gibi: “Girmeden tefrika bir millete, düşman giremez; toplu vurdukça yürekler, onu top sindiremez.”

İrkçılık ve kavmiyetçilik uğruna nice hayatlar karardı. Sömürgecilik uğruna nice ocaklara ateş düştü, nice canlar yok oldu. İşgallerle nice katliamlar yapıldı. Saltanat ve hükümlanlık adına nice masum insanlara ateş yağdırıldı. Dizginlenemeyen ihtiraslar, kin ve nefret yüzünden nice ocaklar söndü. Anarşi ve terör sebebiyle nice anaların yürekleri dağıldı. Kan davaları nice aileleri yok etti. Mafyalar, derin güçler haksız yere nice canlara kıydı. Nice önemli şahsiyetler faili meçhul cinayetlerle ortadan kaldırıldı. Yeryüzünde karışıklık, korku, endişe, huzursuzluk, kan, gözyaşı hiç eksik olmadı. Bütün bunların sebebi kavmiyetçiliğin kendini üstün gören kahrolası ‘biz, o, onlar, öteki, düşman’ gibi söylem ve enanietleridir.

Korkunç bir virüs gibi yayılan bu hastalığa yakalananlar, yeryüzünün en kıymetli varlığı, yani ‘Eşref-i Mahlûkat’ olarak yaratılan insan hayatını bile hiçe sayarak sudan sebeplerle katletmektedirler. Bunlara her iki cihanda da ancak hüsrân vardır. “Kim bir mümini kasten öldürürse cezası, içinde ebediyen kalacağı cehennemdir. Allah ona gazap etmiş, onu lanetlemiş ve onun için büyük bir azap hazırlamıştır.”

Günümüz dünyasında kavmiyetçilik hastalığı, farklılıkları kabullenme, hoşgörü ve birlikte yaşama gibi mümtaz değerleri ayaklar altına alıp insanları ayrılık ve ötekileştirme uçurumlarına itmeye devam etmektedir. Gerçekten de ırkçılık, ideolojik bir düşünce değil, aksine psikolojik bir hastalıktır. Bu hastalığa yakalananların tedavisi çok zor, ancak imkânsız değildir. Bu hastalığın şifa kaynağı, bütün insanlara hitap eden ve cihanşümül tek din olan İslam’dadır. 1400 küsur sene önce bu günleri gören Kuran, bu hastalığın teşhisini tam olarak belirttikten sonra, onu kökünden kazıyan etkili ilacın reçetesini de insanlığın hizmetine sunmuştur: İslam kardeşliği. Bu koca dünyada tüm insanlar için yeterli miktarda nimet vardır. Bütün sıkıntılar adil olmayan haksız bölüşümden kaynaklanmaktadır. Kısacık dünya hayatında herkesin rahat ve mutluluk içinde yaşama gibi bir şansları varken sudan bahanelerle birbirlerini yemenin hiç kimseye yararı yoktur.

KAYNAKÇA

- Alver, F. 2006. Alman Basımında Türkler ve Türkiye. *Kurgu Dergisi*, Anadolu Üniversitesi, İletişim Fakültesi, No: 18, S: 242, Eskişehir.
- Arıcı, İ.; Tokur, B. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Tanrı Algıları ve Hoşgörü Eğilim Düzeyleri Arasındaki İlişki, S:36. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 12/10*.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. Hüseyin b. Alî el-Beyhakî (1405). *Delâilü’n-nübüvve ve ma‘rifeti sahibi’ş-şeria*, Darü kütübî’l-ilmîyye Beyrut.
- Buhari, Ebu Abdillah Muhammed b. İsmail el-Buhari (256–874). *Sahihu’l Buhari*, el-[11] Mektebetü’l-İslamiye, İstanbul.
- Bulaç, A., 2001. *Kur’an-ı Kerim ve Türkçe Anlamı*, Bakış Yayınları, İstanbul.
- Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş‘as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî (1992). *es-Sünen*, Çağrı Yay. İstanbul: Ebu’l, M, H: 261. *Sahihu Müslim*, el Mektebetü’l İslamiye, İstanbul.
- Gülersoy, A.E. ve Çelik, M.A. (2017) Determination Of Areas With High Landslide Risk In The Province Of Kilis (Turkey) By Multi-Criteria Decision Making Method. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 53, Eylül 2017, s. 54-70.

- İnce, A. Nakşilik-Siyaset İlişkisi Bağlamında Türkiye’de Dinî Gruplar ve Milli Görüş, S:159. Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 12/10.
- Komisyon, 2012. Kur’an-ı Kerim Açıklamalı Meali, TDVY, Ankara.
mehmedkirkinci.com
- Mevdudi, E.A., (1991). Tefhimü’l Kur’an, İnsan Yayınları, İstanbul.
- Müslim, Ebü’l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî 1992. el-Câmi’u’s-sahîh. Çağrı Yay. İstanbul.
- Özcan, Z. (2015). Psiko-Teolojik Açıdan Kadına Yönelik Şiddet Olgusu: Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma, S: 259. Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 12/10.
- Özcan, Z. 2015 Psiko-Teolojik Açıdan Kadına Yönelik Şiddet Olgusu: Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma, S: 257. Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 12/10.
- Paksoy, H. 2017 Mehmet Akif Ersoy’un Safahat’ında İsyah Ahlakı, Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 12/10. 12/15, P: 525.
- Sumbas, A. 2009. Alternatif Politika Dergisi. Cilt: 1, Sayı: 2, S: 260–263, İstanbul.
- Sunkar, M. Özdemir, M.A ve Tonbul, S. (2008) Tohma Çayı Yukarı Havzasının (Kangal Batısı) Jeomorfolojisi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Dergisi, Sayı:17, S: 16-36. Elazığ.
- Şenel, A. 2000. Irk ve Irkçılık düşüncesi.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd) et-Tirmizî (1992). el-Câmi u’s-sahîh, Çağrı Yay. İstanbul.
- Yazır, M. H. 1990, Elmalılı Tefsiri, Azim Yayınları, İstanbul.
- Ümmetinsesi.blogcu.com / kavmiyetçilik ve İslam.
www.cafrande.org/irk-ve-irkcilik-dusuncesi.
www.mehmedkirkinci.com
www.türkcebilgi.com /irkçılık.
www.ümmetinsesi.blogcu.com / kavmiyetçilik ve İslam.